

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

**№ 9 (268) КВІТЕНЬ
2013**

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

№ 9 (268) 2013

Частина I

Засновано у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію: серія КВ № 14441-3412 ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку наукових
фахових видань України
(філологічні науки)
Постанова президії ВАК України від 18.11.09 р. № 1-05/5

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю
№30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 7 від 28 лютого 2013 р.)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор Курило В. С.

Заступник головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор Савченко С. В.

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор Бур'ян М. С.,

доктор медичних наук, професор Виноградов О. А.,

доктор філологічних наук, професор Галич О. А.,

доктор педагогічних наук, професор Горошкіна О. М.,

доктор сільськогосподарських наук, професор Конопля М. І.,

доктор філологічних наук, професор Синельникова Л. М.,

доктор педагогічних наук, професор Харченко С. Я.

Редакційна колегія серії «Філологічні науки»:

доктор філологічних наук, професор Єрмоленко С. Я.,

доктор філологічних наук, професор Загнітко А. П.,

доктор філологічних наук, професор Коваль В. І.,

доктор філологічних наук, професор Лисиченко Л. А.,

доктор філологічних наук, професор Мокієнко В. М.,

доктор філологічних наук, професор Синельникова Л. М.,

доктор філологічних наук, професор Глуховцева К. Д.,

кандидат філологічних наук, доцент Лєснова В. В.

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ

до технічного оформлення статей

Редколегія «Вісника» приймає статті обсягом 5 – 8 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см; верхній колонтитул — 1,25 см, нижній — 3,2 см.

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2014.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова «Список використаної літератури» у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 15 рядків (українською та російською) та 22 рядки (англійською) із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

© ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013

ЗМІСТ

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

1. **Барміна Є. О.** Нейтралізація при перекладі конструктивів дебітивної модальності (на матеріалі публіцистичного дискурсу)..... 6
2. **Ворона О. В., Крисало О. В.** Переклад промовистих імен (на матеріалі казки-притчі Дж. Оруелла «Колгосп тварин»)..... 11
3. **Воронова В. В., Матвєєва С. А.** Емоційно-експресивний синтаксис оригіналу та перекладів роману Стівена Кінга «Переслідуваний»..... 18
4. **Грейцер С. А., Зайцева І. П.** Особливості передачі національного колориту історичного роману при перекладі.... 23
5. **Громова З. В.** Основні помилки при перекладі назв кінофільмів..... 28
6. **Дорошенко І. В., Матвєєва С. А.** Специфіка відтворення символічного значення в перекладі роману Тоні Моррісон «Пісня Соломона»..... 33
7. **Зайка І. Ю., Унукович В. В.** Лексико-семантичні трансформації при перекладі емотивної лексики роману Сола Беллоу «Гендерсон, повелитель дощу»..... 38
8. **Крисало О. В.** Особливості перекладу повісті Е. Б. Вайта «Павутиння Шарлотти» («Charlotte's Web») українською та російською мовами..... 44
9. **Кулікова А. Є., Головачова Ю. О.** Перекладацька компресія міжмовних субтитрів художніх фільмів..... 53
10. **Малыгина К. А.** Метеосимвол «ветер» в поезії П. Б. Шелли (на матеріалі «Оды западному ветру»): переводческий анализ 58
11. **Микитюк І. М.** Звуконаслідувальна лексика: перекладознавчий аспект..... 63
12. **Міщук І. М.** Особливості перекладу американського комп'ютерного сленгу на українську мову..... 69
13. **Новицька О. А.** Фахові мови як об'єкт перекладознавчих і лінгвістичних досліджень (на матеріалі юридичних текстів новогрецької мови)..... 73
14. **Павлюк А. Б.** Вероніка Черняхівська: закатований таланти епохи «розстріляного відродження»..... 78
15. **Попова В. О.** Проблема збереження метру при дублюванні римованих віршів у мультфільмах (на матеріалі мультфільму «Лоракс»)..... 83
16. **Соловей Г. С.** Політичний анекдот як жанр: крос-культурний та перекладацький аспекти..... 89

17. **Суворова Я. І.** Лінгвокультурологічні проблеми трактування українських власних назв при перекладі (на матеріалі п'єси українського драматурга Неди Нежданої «Той, що відчиняє двері»)..... 94
18. **Ткачівська М. Р.** Цитати доби української незалежності в німецькомовних перекладах творів Ю. Андруховича..... 100
19. **Французова К. С.** Лінгвоконцепт КОРПОРАТИВНІСТЬ-КОРПОРАЦІЯ у перекладі текстів корпоративного дискурсу... 105
20. **Янішевська Я. П., Пімус Є. О.** Авторська та перекладацька інтерпретації внутрішнього світу людини в романі Грема Гріна «Капітан і ворог»..... 111

ЛІНГВІСТИКА

21. **Алипа Р. А.** Фразеологізми греческого походження в сучасному російському мові..... 117
22. **Аліменко О. С.** Вплив піктографічних й ідеографічних форм писемності на становлення фонографічного письма (на матеріалі китайських і корейських письмових систем)..... 122
23. **Бадасен Є. І.** Корелятивний зв'язок «ім'я – родина» в іменнику греків Приазов'я у порівнянні з російською та українською антропонімічними системами..... 127
24. **Балакірєв К. О.** Відвід агресії як функція мовленнєвого етикету та механізм її реалізації..... 132
25. **Белла М. В.** Гипертекст и его составляющие..... 136
26. **Білоус І. Л.** Стратегії інтродукції антропонімів у сучасних німецьких публіцистичних текстах..... 142
27. **Біскуб І. П.** Словотвірні особливості команд у сучасних операційних системах (на матеріалі PCLinuxOS 2010)..... 150
28. **Бондарчук О. Ю.** Лінгвокультурна типологія «Aussteiger» у німецькомовному дискурсі..... 156
29. **Бурдейна О. Р.** Метафоричні моделі концепту INSULARITY.. 160
30. **Гончарова З. В.** Аспекты изучения феномена языковой игры в современной лингвистической литературе..... 166
31. **Горлова Л. А.** Синтаксична сполучуваність прикметників зі значенням «ввічливий» та «пристойний» в німецькій мові..... 171
32. **Гоян А. І.** Модифіковані фразеологізми у вербалізації концептів МКС..... 177
33. **Григорів Н. М.** Аксіологічний підхід до вивчення гендерних стереотипів..... 181
34. **Гуцол А. М.** Компонентний аналіз лексеми KONFLIKT (на матеріалі німецькомовних лексикографічних джерел)..... 187
35. **Дудченко О. С.** Лексичні засоби реалізації опозиції свої-чужі у політичному дискурсі (на матеріалі текстів політичних програм атлантичної лінгвокультурної традиції)..... 192

36.	Дунаєвська О. В. Теоретичні передумови лінгвокультурного аналізу ритуалу Хрещення дитини (на матеріалі британського релігійного дискурсу).....	198
37.	Євенчук О. Г. Механічна метафора як вербалізатор концепту <i>FAMILIE</i> : конотативний аспект і дискурсивна специфіка.....	203
38.	Єгорова А. В. Категорії наративу як когнітивно-комунікативної події.....	211
39.	Єфимчук Г. О. Лексико-семантичні особливості репрезентації концепту <i>ARROGANCE</i> в англійській мові.....	217
40.	Заньковська Г. Д. Фреймова структура концепту <i>КОНФЛІКТ</i>	221
41.	Кантур К. О. Антропосемічна евфемія в концептуальному макрополі «Вік та стан здоров'я людини» (на матеріалі англійської, французької, української та російської мов).....	227
42.	Козак С. В., Ляльчук М. О. Фреймові структури на позначення людських почуттів у романі С.Цвейга «Нетерпіння серця».....	233
43.	Колесник О. С. Лінгвокультурний вимір міфологічного семіозису.....	238
44.	Кононенко Е. Н. Имя концепта <i>СЕМЬЯ</i> : семантические и частеречные характеристики.....	245
45.	Кравченко В. А. О парцелляции сложноподчиненных предложений.....	251
46.	Кравченко Н. К. Контекст как лингвокогнитивная категория дискурс-анализа.....	256
47.	Лащук О. М. Образні характеристики бінарного концепту « <i>DISTANZ</i> » у німецькій лінгвокультурі.....	260
48.	Лисецька Н. Г. Стилiстичне наповнення антивоєнного дискурсу на прикладі твору М. Рейвенгілла «Freedom and Democрасу I hate you».....	266
49.	Лозицька М. П. Особливості семантики гендерно маркованих фразеологізмів сучасної німецької мови.....	273
	Відомості про авторів	279

Заика И. Ю., Унукович В. В. Лексико-семантические трансформации при переводе эмотивной лексики романа Сола Беллоу «Хендерсон, король дождя»

Статья посвящена рассмотрению основных лексико-семантических трансформаций в украинском и русском переводе романа Сола Беллоу «Хендерсон, король дождя». Проведен анализ эмотивной лексики как особой категории в тексте оригинала и перевода романа. Определена сущность основных лексико-семантических изменений, происходящих в процессе перевода эмотивной лексики художественного произведения, и их значение для адекватной передачи и понимания авторского замысла произведения.

Ключевые слова: эмотивность, трансформация, транслитерация, калькирование, приближенный перевод.

Zaika I. Yu., Unukovich V. V. Lexical and Semantic Transformations in Translations of Saul Bellow's Novel «Henderson, the Rain King»

The article is focused on the main lexical and semantic transformations in Ukrainian and Russian translations of Saul Bellow's novel «Henderson, the Rain King». The emotive elements as a special category in the original text and the translation of the novel are analyzed. The essence of the basic lexical and semantic changes in the translation of emotional vocabulary of the novel and their role in adequate transmission of the author's intention and understanding of the novel is determined.

Key words: emotivity, transformation, transliteration, loan translation, approximate translation.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2012 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Дмитренко В. І.

УДК [811.111:811.161.2:811.161.1]' 255.4

О. В. Крисало

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПОВІСТІ Е. Б. ВАЙТА
«ПАВУТИННЯ ШАРЛОТТИ» («CHARLOTTE'S WEB»)
УКРАЇНСЬКОЮ ТА РОСІЙСЬКОЮ МОВАМИ**

Художній переклад є проблемою, що далеко виходить за межі суто літературно-лінгвістичної техніки, оскільки кожен переклад є в тій чи іншій мірі естетичним та ідеологічним освоєнням оригіналу. Переклад літератури для дітей – процес складний і має свою специфіку, що обумовлена, в першу чергу, особливостями самої дитячої

літератури – вона повинна враховувати вікові особливості читача. Таким чином, перекладач літератури для дітей повинен не тільки досконало володіти мовою оригіналу та перекладу, а й бути здатним дивитися на текст очима дитини. Також він повинен бути гарним психологом та знавцем дитячої душі. Потрібно вміти знайти, а можливо, й вигадати засоби передачі ідей та образів. Але ці образи повинні бути не лише доступними та зрозумілими для дитини, але й близькими для неї.

Дослідження мови дитячої літератури та особливостей її перекладу завжди знаходилися у центрі уваги лінгвістів. У радянській філологічній науці питаннями літератури для дітей займалися такі видатні письменники та перекладачі як К. Чуковський та С. Маршак. Значний теоретичний та практичний внесок у вивчення дитячої англійської та американської літератури зробили Н. Демурова, Б. Заходер, Г. Кружков. Окремі проблеми літератури для дітей висвітлювалися у працях таких видатних філологів, як В. Пропп, Ю. Лотман, В. Карасик, Г. Клінберг, Д. Крістал, Н. Норріс, В. Неш, Т. Пууртінен, Е. О'Салліван, З. Шавіт, К. Райс, Р. Ойттінен.

Актуальність дослідження, мета якого полягає в комплексному та системному виявленні особливостей перекладу повісті американського письменника Е. Б. Вайта «Павутиння Шарлотти» українською (перекладач О. Мокровольський) та російською (перекладач С. Черфас) мовами, зумовлена зростаючим інтересом лінгвістів до мови сучасних авторів, які пишуть для дітей, та до особливостей перекладу дитячої літератури. Новизна теми дослідження визначається тим, що тут вперше розглядаються та вивчаються особливості перекладу твору популярного американського дитячого письменника середини ХХ століття Елвіна Брукса Вайта на українську та російську мови.

На початку аналізу особливостей перекладу повісті, на наш погляд слід надати загальну характеристику основних особливостей, які стосуються перекладу твору для дитини. Перш за все, ми приймаємо за даність те, що переклад дитячої літератури – це *переклад, орієнтований на реципієнта*. Безумовно, неможна повністю відкидати текст оригіналу та вихідну культуру, оскільки такі дії призводять не до перекладу, а до адаптації – переказу, обробки тощо. Вважаємо, що переклад дитячої книги повинен доносити до свого читача відчуття чужоземної культури, виконувати не тільки розважальні, а й дидактичні функції. Така книга буде доступна для розуміння за умови врахування специфіки цільової аудиторії. Таких специфічних рис можна виділити чотири:

- *вік* (цільову аудиторію можна поділити та три вікові категорії: дошкільний/молодший шкільний вік; середній шкільний вік; старший шкільний вік);
- *несформованість мовної особистості* (дитина ще не має того набору здатностей та навичок, які забезпечують повноцінне та адекватне сприйняття будь-якого тексту);

- *недостатня мовна компетенція* (особливо читачі дошкільного та молодшого шкільного віку стикаються з труднощами, пов'язаними із мовною складністю запропонованого їм перекладеного тексту). Ці труднощі можуть бути викликані як надто складним синтаксисом, так і вживанням великої кількості потенційно незнайомих лексичних одиниць. Крім того, діти молодшого віку не завжди розрізняють стильові особливості, не сприймають глибокого підтексту;

- *обмежений обсяг знань про навколишній світ*. Зокрема це більшою мірою стосується перших двох вікових категорій. Недостатність знань про співвідношення між речами, про оцінки, принципи, ставлення, традиції тощо, а також недостатність енциклопедичних знань призводить до обмеження рівня розуміння [1, с. 195 – 196].

При виконанні аналізу перекладів повісті «Павутиння Шарлотти», ми спиралися на теорію фінської дослідниці Т. Пууртінен [2; 3], яка досліджує переклад дитячої літератури з точки зору *легкозрозумілості* (від англ. *comprehensibility*) та *акцептабельності* (від англ. *acceptability*). Дослідниця нагадує, що дитяча література виступає не тільки інструментом для розважання дитини та прищеплення їй навичок читання, але також слугує для передачі світогляду, знань, цінностей та усталених моделей поведінки. У дитячих книжках завжди присутній дидактизм або в експліцитній, або в імпліцитній формі. Принцип дидактизму, корисності для дитини, часто доповнюється або іноді вступає у суперечку з вимогами легкозрозумілості: як мова, так і зміст дитячих книжок адаптуються до здатності читачів читати та розуміти прочитане.

Оскільки повість Е. Б. Вайта «Павутиння Шарлотти» адресована для дітей молодшого шкільного віку, головними умовами гарного перекладу (за Т. Пууртінен) є *структурна простота* (зручність для читання), *гармонія між малюнком і текстом, легкозрозумілість, збереження форми*.

Треба відзначити, що обидва переклади *структурно* повністю відповідають оригіналу тексту: 22 розділам англomовного тексту відповідає аналогічна кількість структурних одиниць в українському та російському перекладах. Що стосується розміру шрифту, то український варіант теж відповідає вимогами зручності для читання – українські літери досить великі та рядки знаходяться на значній відстані один від одного, що сприяє комфортному читанню дитиною, яка ще не у повному обсязі володіє навичками читання. Нажаль, російський переклад тексту нам вдалося знайти лише в електронному вигляді, тому ми залучаємо його до аналізу лише з позицій відповідності змісту твору, але не його формі.

Стосовно другої умови виконання якісного перекладу дитячої книги для молодшого шкільного віку – *гармонії між малюнком та текстом* – треба констатувати значну, на наш погляд, перевагу перекладу на українську мову над оригіналом. Англomовний текст

супроводжується чорно-білими малюнками, тоді як український варіант – яскравими, чудовими ілюстраціями, виконаними Арсеном Джанік'яном. На наш погляд, українські маленькі читачі отримають більш яскраві враження від читання цієї казкової повісті.

Тепер розглянемо один з найголовніших аспектів виконання високоякісного перекладу дитячого твору іншою мовою – наслідування принципу «*легкозрозумілості*». На що треба звернути увагу перекладачу, щоб створити текст, доступний та цікавий дитині? На наш погляд, це, перш за все, власні назви. Варто помітити, що імена персонажів художнього твору зберігають свої характерні ознаки при перекладах тексту іншими мовами. Зазвичай в таких випадках власні назви оригіналу зберігаються без зміни, за винятком графемо-вимовних відхилень при їхній передачі іншою мовою. Перекладу можуть піддаватися тільки ті імена, пряма передача яких чужою мовою може послабити художнє сприйняття образу.

У оригіналі казковій повісті «Charlotte's Web» функціонують такі власні імена (по мірі того, як вони з'являються у тексті): *Mrs. Arable, Fern, Mr. Arable, Avery, Wilbur, Uncle Homer and Aunt Edith Zuckerman, Lurvy, Templeton, Charlotte A. Cavatica, Joy, Nellie, Aranea*. Імена мають не тільки люди, але й звірі (поросятко *Wilbur*, пацюк *Templeton*, павучиха *Charlotte*, маленькі павучки *Joy, Nellie, Aranea*). Інші звірі не мають власних імен та називаються лише загальними назвами *goose, ship, cow* та ін. [4].

У російському перекладі власні імена передаються з використанням здебільше транслітерації та транскрипції: *Mrs. Arable – миссис Арабл, Fern – Ферн, Mr. Arable – мистер Арабл, Wilbur – Уилбур, Charlotte A. Cavatica – Шарлотта А. Каватика, Aranea – Аранея*. Одне власне ім'я перекладено як загальна назва: *Joy – Радость* [5].

Перекладач на українську мову теж застосовує різні прийоми передачі власних імен у іншомовному тексті: транскрипція (*Mrs. Arable – пані Еребл, Mr. Arable – пан Еребл, Avery – Евері, Wilbur – Вілбер, Templeton – Темплтон, Uncle Homer and Aunt Edith Zuckerman – дядечко Гомер та тітонька Едіт Цукерман, Lurvy – Лерві, Nellie – Неллі*). Одне власне ім'я передається транслітерацією (*Aranea – Аранея*), одне – перекладається як загальна назва: *Joy – Радість* [6].

Особливу увагу привертає переклад імен головних героїв казкової повісті – поросятка Вілбера та павучихи Шарлотти. На наш погляд, більш вдалим є переклад імені *Wilbur* на українську мову – дитині зручніше буде вимовити звукосполучення [vi] ніж [yi], також звукосполучення [ber] зустрічається в українській мові (як і в російській) частіше ніж [бур].

Ім'я, яким представляється інша головна героїня повісті, павучиха, в англійському тексті має більш глибоке значення, ніж ми бачимо в обох перекладах:

«*What is your name, please? May I have your name?*»

«Charlotte what?» asked Wilbur, eagerly.

«Charlotte A. Cavatica. But just call me Charlotte» [4, с. 37];

« – А як тебе звати? Скажи мені, будь ласка, твоє ім'я!

– Мене звати Шарлотта, – відповів павук. – Я павучиха.

– Шарлотта – а далі? – нетерпляче допитувався Вілбер.

– Шарлотта А. Каватика. Але зви мене просто

Шарлоттою» [6, с.37];

«Как тебя зовут? Не могла бы ты сообщить мне своё имя?»

– Я – Шар-лотта, - сказала научиха.

– Чей ты шар? - удивился Уилбур.

– Не шар, а Шарлотта А. Каватика, но для тебя – я – просто

Шарлотта» [5].

«Cavatica» – назва одного з різновиду павуків, але для українських та російських читачів ця інформація залишилася недоступною, тому що перекладачі не додали ніякого коментаря до цієї власної назви.

Говорячи про категорію легкозрозумілості, особливу увагу треба приділити аналізу лексики, яку використовував автор для створення повісті та перекладачі при перекладі українською та російською мовами. Так, навіть біглий погляд на український варіант повісті говорить про те, що Олександр Мокровольський використовує мову, яка більш зрозуміла дитині 7 – 10 років – активно використовуються демінутивні суфікси (*«поросятчко», «молочко», «пляшечка», «рильце», «господинька», «ковдрочка», «гусеняточки», «укладати спатки», «стільчик», «дітки»* та багато інших), прислівники, які зазвичай використовуються в усному мовленні (*«мерщій», упав «перевертом»* тощо), дієслова, які мають у словнику позначку *«розм.»*: *«ушиваймося», «принюхатися», «цямкати», «чвакати», «жвакати»* та ін.. Все це робить текст твору більш цікавим і, як результат, більш зрозумілим малюку. Оригінал тексту та переклад російською мовою здаються нам наповненими більш нейтральною лексикою. Мовна багатобарвність українського перекладу є більш цікавою для дитини, тому саме його можна назвати більш вдалим з цього погляду.

Коли ми говоримо про *збереження форми* тексту при перекладі, ми маємо на увазі, що всі римовані елементи повинні залишатися римованими, звуконаслідування повинні передаватися звуконаслідуванням – всі елементи, які використовував автор твору для дітей для привертання їх уваги, повинні залишатися незмінними у тексті перекладу.

Розглянемо, наскільки перекладачам повісті Е. Б. Вайта на українську і російську мови вдалося зберегти форму оригінального тексту. Почнемо аналіз з такої риси мовної особистості автора як використання у тесті повісті курсиву. Курсив використовується для виділення важливого, з точки зору автора, тексту. Або він використовується, коли автора намагається передати особливості вимови

персонажем того чи іншого текстового фрагменту – зазвичай, на словах, які виділені на письмі курсивом, в усному мовленні робиться логічний наголос. В оригінальному тексті ми бачимо, які слова чи словосполучення наголошують персонажі:

«Do away with it?» shrieked Fern. «You mean *kill* it?» [4, с.1];

«But if nothing is *nothing*, then nothing has nothing that is less than *it* is» [4, с. 28];

«Five *hundred* and *fourteen*?» [4, с. 145];

В перекладах українською та російською мовами ці особливості мовлення персонажів відсутні у тексті, що значно трансформує оригінальні авторські інтенції.

У оригінальному тексті ми знаходимо приклади якщо не віршів, то римованих рядків:

«*Skip and dance, jump and prance!*» [4, с. 18].

В українському перекладі ці рядки передаються теж римованими еквівалентами:

«*Стрибай і плигай, танцюй і брикай!*» [6, с. 19],

в російському перекладі – ні:

«*Скачи, прыгай, пляши, дрыгайся!*» [5].

Повість Е. Б. Вайта отримала величезну популярність серед читачів не лише завдяки сюжету та кумедному головному герою. Ярка, виразна, захоплива мова твору теж зіграла величезну роль у тому, що пригоді поросяти Вілбура стали справжнім бестселером у Америці, а завдяки перекладам – і у всьому світі.

Однією з найяскравіших особливостей тексту є мовна гра, яку активно використовує автор в мовленні своїх персонажів. Треба відзначити, що перекладачі і на українську і на російську мови намагалися передати це при перекладі. На наш погляд, це їм вдалося повністю:

«Salutations!» said the voice.

Wilbur jumped to his feet. «Salu-*what*?» he cried.

«Salutations!» repeated the voice.

«What are *they*, and where are *you*?» screamed Wilbur. «Please, *please*, tell me where you are. And what are salutations?»

«Salutations are greetings,» said the voice. «When I say «salutations», it's just my fancy way of saying hello or good morning. Actually, it's a silly expression, and I am surprised that I used it at all» [4, с. 35 – 36];

«– Салю-ут! – пробринів голосок. Вілбер зірвався на рівні ноги.

– Сало-їд? – не второпавши, перепитав він.

– Салю-ут! – повторив голосок.

– Про якого салоїда ти говориш? І де ти сидиш?! – вереснув Вілбер. – Будь ласочка, скажи мені, де ти! І яким салоїдом ти мене лякаєш?

– Салют – це привіт, себто я тебе вітаю, – пояснив голосок. – То я сказала «салют!» замість «привіт!» чи «доброго ранку!», бо так мені здалося цікавіше. А як по правді, то це дурний вислів, і я й сама собі дивуюся, що його вжила взагалі» [6, с. 36];

«– Привечай, друг!

– Что за чай вдруг? – встрепенулся со сна Уилбур. – Ты где?

– «Привечай» – значит «встречай гостя», – я так люблю говорить вместо «здравствуй» или «с добрым утром». Глупое, вообще говоря, словечко, сама не знаю, как оно ко мне прилипло» [5].

Багато уваги автор приділяє передачі особливостей мовлення різних персонажів-тварин:

«That's where you're wrong, *my friend, my friend,*» said a voice.

Wilbur looked through the fence and saw the goose standing there.

«You don't have to stay in that *dirty-little dirty-little dirty-little* yard,» said the goose, who talked rather fast. «One of the boards is loose. Push on it, *push-push-push* on it, and come on out!»

«What?» said Wilbur. «Say it slower!»

«At-at-at, at the risk of repeating myself,» said the goose, «I suggest that you come on out. It's wonderful out here.»

«Did you say a board was loose?»

«That I did, that I did,» said the goose» [4, с. 16-17];

«– Ось тут ти помиляєшся, *мій друже, мій друже!* – обізвався чийсь голос. Вілбер зазирнув у щілину в паркані й побачив: стоїть за парканом гуска.

– Не треба тобі стирчати в тому *брудному-малому, брудному-малому, брудному-малому* закапелку! – заговорила гуска. Мова була в неї дуже швидка-шпарка, й багато слів повторялося. – Отамо одна штахетина погано прибита й теліпається. То ти *натисни* на неї, *натисни-натисни-натисни* на неї і вийдеш на волю!

– Що-що? – не второпав Вілбер. – Скажи повільніше!

– Не *хо-хо-хотілося* б повторятись, – мовила гуска, – але я пропоную тобі вийти на волю. Там просто чудово, на волі!

– І ти сказала, що одна штахетина теліпається?

– *А таки сказала, а таки сказала!* – підтвердила велика птаха» [6, с. 18 – 19];

«– А ведь ты ошибаешься, *друг, друг, друг,* – вдруг произнёс чей-то голос.

Уилбур глянул за забор и увидел гусыню.

– Тебе совсем незачем оставаться на этом *гря-гря-гряном* дворике, – сказала гусыня, которая тараторила так быстро, что успевала трижды повторить чуть не каждый слог и слово, и выпаливала их, как пулемётные очереди. – Одна доска здесь отстала. *Ты-ты-ты-ты толкни-толкни* её и выйди.

– Что? – скажи понятнее.

– *То-то-то-гда* я повторюсь, – сказала гусыня. – Я просто посоветовала тебе выйти погулять. Здесь снаружи так здорово!

– Ты говоришь, доска отстала?

– *Да-да-да-да-да!*» [5];

На наш погляд, з позицій передачі цього аспекту мовлення персонажів більш вдалим є переклад російською мовою, тому що він більш яскраво та доступно для малюка характеризує мовлення, яку схоже на геготання гусаків – той ефект, якого намагався досягнути автор.

Таким чином, ми можемо зробити наступні висновки: зіставлення оригіналу твору з перекладами на українську та російську мови з позицій збереження або трансформацій структурної простоти та зручності для читання показало, що обидва переклади зберегли оригінальну зручність (досить великі літери для полегшення читання, зручна відстань між рядками тощо).

Стосовно ілюстрацій слід зазначити, що в українському виданні повісті ілюстрації більш яскраві, більш цікаві для дитини в порівнянні з оригіналом. На наш погляд, це позитивно відіб'ється на сприйнятті книги дитиною.

Аналіз перекладів повісті «Павутиння Шарлотти» показав, що критерій легкозрозумілості в цілому зберігається як в українському, так і в російському варіантах твору. Але слід зазначити, що в англomовному тексті зустрічаються власні назви, які йменують американські реалії. Нажаль, ніхто к перекладачів не додав до тексту коментар з поясненням цих реалій, що, безумовно, ускладнює сприйняття тексту.

З позицій збереження оригінальної форми твору у перекладах обидва варіанти, як нам здається, можна назвати адекватними: в українському та російському перекладах зберігаються оригінальні вірші, мовна гра, усі приклади звуконаслідувань тощо.

Результати зіставного аналізу оригіналу повісті та його перекладів двома мовами дозволяють стверджувати, що в українському та російському тексті зберігаються всі головні функції тексту для дітей молодшого шкільного віку: розважальна, пізнавальна, естетична та виховна. Повість вчить американських, українських та російських юних читачів любити тварин та рослини, бути добрим та цінувати дружбу.

Список використаної літератури

1 Потапова А. Є. Дитяча література: підходи та критерії перекладу / А. Є. Потапова // ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка (49). – С. 193 – 197. **2. Puurtinen T.** Linguistic acceptability in translated children's literature / T. Puurtinen – Joensuu : University of Joensuu, 1995. – 277 p. **3. Puurtinen T.** Syntax, Readability and Ideology in Children's Literature / T. Puurtinen // Meta : journal des traducteurs // Meta : Translators' Journal. – 1998. – № 4. – Vol. 43. – P. 524 – 533. **4. White E. B.** Charlotte's Web / E. B. White – N-Y. :

HARPER COLLINS PUBLISHERS, 1980, – 185 p. **5. Уайт Э. Б.** Паутина Шарлотты [Електронний ресурс] / Э. Б. Уайт / Пер. с англ. Самуила Черфаса. – Режим доступу : http://zhurnal.lib.ru/c/cherfas_s/charlottasweb.shtml **6. Вайт Е. Б.** Павутиння Шарлотти / Е. Б. Вайт / Пер. з англ. Олександра Мокровольського. – К. : «Махаон-Україна», 2007. – 170 с.

Крисало О. В. Особливості перекладу повісті Е. Б. Вайта «Павутиння Шарлотти» («Charlotte's Web») українською та російською мовами

Дослідження представляє собою зіставний аналіз оригінального англomовного тексту казкової повісті Елвіна Брукса Вайта «Павутиння Шарлотти» («Charlotte's Web») та перекладів твору українською та російською мовами з позицій відповідності головним вимогам до перекладу літератури для дітей молодшого шкільного віку: структурної простоти, гармонії між малюнком і текстом, легкозрозумілості, збереження оригінальної форми.

Ключові слова: художній переклад, дитяча література, легкозрозумілість, акцептабельність.

Крысало О. В. Особенности перевода повести Э. Б. Уайта «Паутина Шарлотты» («Charlotte's Web») на украинский и русский языки

Исследование представляет собой сопоставительный анализ оригинального англоязычного текста сказочной повести Элвина Брукса Уайта «Паутина Шарлотты» («Charlotte's Web») и переводов произведения на украинский и русский языки с позиций соответствия основным требованиям, которые выдвигаются к переводам литературы для детей младшего школьного возраста: структурной простоты, гармонии между рисунком и текстом, понятности, сохранения оригинальной формы.

Ключевые слова: художественный перевод, детская литература, понятность, акцептабельность.

Krysalo O. V. Peculiarities of Translation of the Tale «Charlotte's Web» by E. B. White into Ukrainian and Russian

The scientific research presents comparative analysis of the original English version of the fairy tale «Charlotte's Web» by Elwyn Brooks White and translations of this literary work into the Ukrainian and Russian languages from the point of following the fundamental requirements for the literature addressed to primary school-aged children: structural simplicity, balance between pictures and text, comprehensibility, keeping original form.

Key words: literary translation, children's literature, comprehensibility, acceptability.

Наукове видання

ВІСНИК

Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(філологічні науки)

Відповідальні за випуск:

к. ф. н., О. В. Крисало
к. пед. н., А. Є. Кулікова

Коректор: Є. О. Пімус

Здано до склад. 28.01.2013 р. Підп. до друку 28.02.2013 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 31,27. Наклад 200 прим.
Зам. № 30,34

Видавець і виготовлювач

Видавництво Державного закладу

«Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Тел./факс: (0642) 58-03-20.

e-mail: alma-mater@list.ru

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.